

Utbildningsutskottets yttrande 2023/24:UbU3y

Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 8 februari 2024 att ge bl.a. utbildningsutskottet tillfälle att senast den 21 mars 2024 yttra sig över Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59) och följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Utbildningsutskottet begränsar sitt yttrande till det avsnitt i skrivelsen som rör kompetensförsörjning och motionerna 2023/24:2817 (S) yrkandena 24–30, 2023/24:2815 (V) yrkande 65 och 2023/24:2819 (MP) yrkandena 28, 31, 77 och 78.

Utbildningsutskottet föreslår att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker de nämnda motionsyrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, V, MP) och ett särskilt yttrande (C).

Innehållsförteckning

Utskottets överväganden.....	3
Skrivelsen.....	3
Motionerna.....	6
Utskottets ställningstagande.....	7
Avvikande meningar.....	10
1. Regeringens klimathandlingsplan (S).....	10
2. Regeringens klimathandlingsplan (V).....	12
3. Regeringens klimathandlingsplan (MP).....	12
Särskilt yttrande.....	14
Regeringens klimathandlingsplan (C).....	14

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Inledning

I skrivelsen redovisar regeringen hur det klimatpolitiska arbetet bör bedrivas under valperioden inklusive de beslutade och planerade åtgärder som regeringen avser att vidta för att förbättra förutsättningarna för hushåll och företag att fatta de beslut som krävs för att nå de nationella och globala klimatmålen samt Sveriges klimatåtaganden gentemot EU. Under den innevarande valperioden behöver enligt regeringen en rad åtgärder vidtas för att skapa de förutsättningar som krävs för att nå nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045.

I skrivelsen presenteras även det klimatrelaterade arbete som regeringen avser att utföra internationellt och inom EU.

Skrivelsen bygger på en överenskommelse mellan Kristdemokraterna, Liberalerna, Moderaterna och Sverigedemokraterna.

Kompetensförsörjning

I skrivelsen anger regeringen bl.a. följande om kompetensförsörjning m.m.

Den gröna omställningen innebär en strukturomvandling i stora delar av det svenska näringslivet. Den ställer krav på förändrade processer och ny teknik och kompetens på nya platser, inte minst kopplat till stora företagsetableringar och företagsexpansioner. En viktig fråga för klimatpolitikens genomförande är därför enligt regeringen att det finns tillgång till arbetskraft med rätt kompetens.

Det behövs bl.a. ingenjörer, forskare, installatörer och driftspersonal med tekniskt kunnande inom de nya tekniker och industrier som växer fram, men även stärkt kompetens inom digitalisering för utveckling av teknik samt effektivare och klimatsmartare processer och affärsmodeller. Kompetens behöver också byggas upp både inom privat och offentlig sektor och inom flera branscher såsom tillverkningsindustrin och transport- och byggverksamhet. Arbetskraft och kompetens behövs också inom kommersiell och offentlig service och välfärd.

Enligt regeringen behövs kompetens på såväl gymnasie-, yrkeshögskole- och högskolenivå som forskarnivå. Sverige har som kunskapsnation stora fördelar av en arbetskraft med hög kompetens och innovativa företag i branscher som kan växa genom att utveckla och kommersialisera hållbara lösningar. Samtidigt är utbildad arbetskraft redan i dag en brist inom olika yrkesgrupper, bl.a. kopplat till energi, elektroteknik, batterier och digitalisering. Det kan enligt regeringen vara av strategisk betydelse att offentliga och privata svenska aktörer aktivt deltar i de EU-projekt som sätter

standarden för kompetensförsörjningen på den inre marknaden, exempelvis det gemensamma europeiska dataområdet för kompetenser.

De som anställs i svenska företag i dag behöver ha andra kunskaper än de som rekryterades för ett antal år sedan och nuvarande personal kan behöva vidareutbildas och kompetensutvecklas. Det finns därför enligt regeringen behov av en välfungerande kompetensförsörjning inkluderande utbildning, forskning, internationell kompetens respektive incitament för kompetensutveckling. En välfungerande kompetensförsörjning är också beroende av en bred rekryteringsbas och att såväl mäns som kvinnors potential tas till vara.

En god kompetensförsörjning kräver en kraftsamling av många olika aktörer. Sedan den 1 augusti 2022 ska regionerna och Gotlands kommun fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Regionerna har på så sätt en viktig uppgift att genom ett strategiskt arbete på regional nivå bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning i näringslivet och den offentliga sektorn. Myndighetssamverkan för kompetensförsörjning fyller också en viktig funktion genom att etablera myndighetsgemensamma strukturer för att arbeta med kompetensfrågan.

En viktig del i kompetensförsörjningen är validering, enligt regeringen. Validering innebär att en persons kunnande kartläggs och bedöms på ett strukturerat sätt, oavsett hur, var eller när det förvärvats. Validering sker i dag såväl inom kommunal vuxenutbildning (komvux) och yrkeshögskolan som inom universitet och högskolor. Därutöver finns branschvalidering som branscherna ansvarar för. Myndigheten för yrkeshögskolan har i uppdrag att, med beaktande av valideringsförordningen (2022:1549), följa, stödja och samordna utvecklingen av validering nationellt och regionalt inom utbildningsområdet och i arbetslivet (s. 110–111 i skrivelsen).

Kompetensförsörjningen måste säkras

Regeringen bedömer att Sverige behöver fler personer med gedigna kunskaper inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik och därför bör det tas fram en s.k. STEM-strategi som spänner över hela utbildningssystemet (STEM står för science, technology, engineering and mathematics). För att detta ska bli långsiktigt framgångsrikt krävs bl.a. att både kvinnor och män väljer dessa utbildningsvägar.

Enligt regeringen kräver klimatomställningen ny kunskap på en rad olika områden och stärkt kompetens på flera nivåer, både inom näringslivet och inom offentlig sektor. Det finns ett betydande behov av kompetens på gymnasial nivå och yrkeshögskolenivå på många av dessa områden och regeringen fortsätter att bygga ut antalet platser inom regionalt yrkesvux och yrkeshögskolan för att möta de stora kompetensbehoven i hela landet.

Regeringen har gett Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att analysera och redovisa hur yrkeshögskolans utbildningsutbud kan behöva anpassas på längre sikt med anledning av energi- och klimatomställningen i

relation till arbetsmarknadens framtida kompetensbehov och svensk konkurrenskraft. Vidare ska myndigheten redovisa på vilket sätt yrkeshögskolans utbildningar bidrar till klimatomställningen. Myndigheten ska särskilt beakta hur man inom ramen för uppdraget kan fokusera på fler utbildade inom det tillväxtfrämjande området STEM.

För att fortsätta att upprätthålla innovations- och ingenjörlandet Sverige när konkurrensen hårdnar alltmer i omvärlden krävs det enligt regeringen investeringar i bl.a. tekniska utbildningar. På så sätt kan Sverige inta en ledande ställning i de industrier som bidrar till den globala klimatomställningen, exempelvis i den framväxande batteriindustrin. Antalet utbildade inom relevanta områden måste bli större, och regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16) att civilingenjörsutbildningarna ska utökas under kommande år. För att fler ska kunna läsa sådana utbildningar föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2024 även att förutsättningarna för att läsa behörighetsgivande utbildningar och högskoleintroducerande utbildningar, t.ex. basårutbildningar, skulle stärkas. För att studenterna ska kunna rustas med de kunskaper och förmågor som krävs för den framtida yrkesutövningen behöver enligt regeringen kvaliteten höjas genom att möjliggöra mer lärarledd tid och tillgång till utbildningsmiljöer som ger förutsättningar för att bedriva undervisning som förbereder studenterna för deras kommande yrkesliv. Höjd kvalitet stärker också genomströmningen så att Sverige kan få fler ingenjörer. Regeringen föreslog därför i budgetpropositionen för 2024 ett höjt ersättningsbelopp för naturvetenskap och teknik.

Den snabba teknikutvecklingen och omställningen till ett fossilfritt energisystem kommer, enligt regeringen, även att innebära att möjligheterna till omställning och vidareutbildning för den som redan läst t.ex. en ingenjörsutbildning behöver förbättras. Regeringen föreslog därför i budgetpropositionen för 2024 en satsning på utbildning på avancerad nivå för att fler ska kunna vidareutbilda sig och tillgodogöra sig kompetens inom områden som bl.a. batterier och elektrifiering och andra områden där teknikutvecklingen går snabbt fram.

I skrivelsen anger regeringen vidare att den gröna omställningen kräver också omställning av kompetenser i den befintliga arbetskraften. De stora behoven av kompetens innebär att även möjligheterna till omställning och vidareutbildning vid universitet och högskolor behöver förbättras. För att underlätta omställning genom utbildning mitt i arbetslivet infördes ett nytt omställningsstudiestöd 2022. Alla utbildningar i Sverige som ger rätt till studiemedel ger också rätt till omställningsstudiestöd. Det kan t.ex. vara utbildningar på yrkeshögskola, universitet, komvux och folkhögskola. De mest efterfrågade utbildningsinsatserna är kurser för fortbildning och vidareutbildning av yrkesverksamma på högskolenivå samt korta kurser med utbildningsplatser på yrkeshögskolenivå. Stödet får lämnas för utbildning som kan antas stärka individens framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Stödet kommer därmed att motverka

kompetensbrist inom både näringslivet och välfärden och stärker Sveriges konkurrenskraft.

För att förbättra möjligheterna till vidareutbildning för yrkesverksamma med specialistkompetens föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2024 en satsning på korta kurser för yrkesverksamma. Inledningsvis bör det, enligt regeringen, vara kurser med inriktning mot batterier, teknik och grön omställning (s. 112–114 i skrivelsen).

Kompetensförsörjning vid stora företagsetableringar och företags-expansioner

Regeringen bedömer även att riktade insatser vid behov bör genomföras för att stärka kompetensförsörjningen i samband med stora företagsetableringar och företagsexpansioner i de delar av landet där kompetensbrist blir begränsande för den gröna omställningen. Det bör säkerställas att personer med rätt utbildning har möjlighet och incitament att flytta till orter där deras kompetens efterfrågas.

Enligt regeringen finns det behov av en särskild satsning på yrkesinriktad utbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå vid företagsetableringar eller företagsexpansioner i främst glest befolkade län, men i andra hand även vid företagsetableringar eller företagsexpansioner som är stora vid en nationell jämförelse och i tredje hand, som är stora för de aktuella kommunerna. Regeringen föreslår därför ett nytt statsbidrag för detta ändamål som gäller fr.o.m. 2024 (s. 114–115 i skrivelsen).

Behålla och attrahera utländsk kompetens

Regeringen bedömer vidare att det är centralt för klimatomställningen att behålla och attrahera både internationellt och inhemskt efterfrågad kompetens eftersom bristande tillgång till kompetens i dag är ett hinder för företag. Politiken behöver utvecklas för att Sverige ska bli mer attraktivt för personer som har viktig efterfrågad kompetens för genomförandet av klimatomställningen (s. 115 i skrivelsen).

Forskning och innovation

Forskning och innovation är enligt regeringen avgörande för en snabb och effektiv klimatomställning och för att nå klimat- och miljömålen. Regeringen avser att under mandatperioden lägga fram en forsknings- och innovationsproposition samt en energiforskningsproposition (s.117 i skrivelsen).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2817 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 24 betonar motionärerna vikten av att regeringen skjuter till de resurser som Centrala studiestödsnämnden (CSN) behöver för att korta väntetiderna och klara handläggningen av ansökningar till omställningsstudiestödet inom rimlig tid. I yrkande 25 understryker motionärerna behovet av att tillsätta en samordnare av omställningsstudiestödet med uppdrag att hålla ihop arbetet över departementsgränserna och säkerställa en god

samverkan och dialog med arbetsmarknadens parter. I yrkande 26 anför motionärerna att satsningen på regionalt yrkesvux behöver fortsätta med fokus både på ökad kvalitet och på att skapa fler utbildningsmöjligheter för vuxna. I yrkande 27 framhåller motionärerna att statsbidraget för yrkesutbildningar bör ses över. I yrkande 28 poängterar motionärerna behovet av att satsa på branschskolor för kompetensförsörjning av samhällsnödvändiga yrken. I yrkande 29 framför motionärerna att yrkeshögskolan behöver byggas ut ytterligare för att möta de fortsatt stora kompetensbehoven runt om i Sverige. I yrkande 30 understryker motionärerna vikten av att ha både spets och bredd i högre utbildning och forskning och fortsätta att stärka och utveckla lärosäten i hela landet.

I kommittémotion 2023/24:2815 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 65 framför motionärerna att regeringen bör återkomma med en handlingsplan som omfattar analys och förslag på åtgärder för att förhindra kompetensbrist i klimatomställningen.

I partimotion 2023/24:2819 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 28 efterfrågar motionärerna förtydligade uppdrag samt resurser till högre utbildning och forskning som en kraft för klimatomställningen och menar att lärosätenas arbete med att främja hållbar utveckling behöver intensifieras. I yrkande 31 framför motionärerna att ett grönt kunskapslyft bör införas i syfte att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga. I yrkande 77 efterfrågar motionärerna satsningar på fler utbildningar som säkrar kompetensbehoven för klimatomställningen. I yrkande 78 framhåller motionärerna att det är viktigt att stärka förutsättningarna för att rekrytera rätt kompetens till rätt plats genom bl.a. främjad arbetskraftsinvandring, utbildningsinsatser och omställningsstudiestöd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar den redogörelse om kompetensförsörjningen ur ett klimatperspektiv som regeringen ger i skrivelsen. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det är viktigt med tillgång till arbetskraft med rätt kompetens för att klimatpolitiken ska kunna genomföras. Den gröna omställningen medför att det behövs ytterligare kompetens inom många yrken, områden och sektorer. Kompetensen behöver också utvecklas på många utbildningsnivåer. Även om Sverige i dag är en kunskapsnation finns det en brist på vissa yrkesgrupper som är viktiga för omställningen. Förutom att det är viktigt att fler utbildas med nödvändig kompetens för de behov som finns i dag finns det enligt utskottet också behov av möjligheter till omställning och vidareutbildning för dem som redan är yrkesverksamma.

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2024 instämde utskottet i regeringens bedömning att det är viktigt för den pågående klimatomställningen att det finns tillgång till arbetskraft med rätt kompetens, bl.a. för att elektrifieringen i industrin och samhället i stort ska kunna

genomföras. Utskottet var positivt till regeringens förslag i budgetpropositionen för 2024 om fortsatta satsningar på yrkesutbildning för vuxna, i form av både regionalt yrkesvux, inklusive yrkesutbildning kombinerad med språkutbildning, och utbildning inom yrkeshögskolan. Likaså var utskottet positivt till regeringens förslag om en särskild ingenjörssatsning för att ytterligare stärka den kompetensförsörjning som behövs i samhället och näringslivet, t.ex. för arbetet med klimatomställning, liksom till förslaget om en strategisk forskningssatsning för att långsiktigt utveckla en stark forsknings- och utbildningsmiljö inom elektrifiering och batteriteknik. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag att tillstyrka regeringens budgetförslag om de nämnda satsningarna (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103).

Regeringen föreslog också i budgetpropositionen för 2024 att resurserna till CSN för hanteringen av det nya omställningsstudiestödet skulle öka, vilket utskottet välkomnade i behandlingen av budgetpropositionen. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag att tillstyrka regeringens budgetförslag (prop. 2023/24:1 utg.omr. 15, bet. 2023/24:UbU2, rskr. 2023/24:96).

Utskottet har under våren behandlat vissa ytterligare frågor om omställningsstudiestödet och bl.a. konstaterat att CSN har tagit fram förslag på regelförändringar av omställningsstudiestödet som ska möjliggöra en förenklad administration och en högre grad av automatiserad prövning. Utskottet angav att det avvaktar regeringens beredning i frågan och avstyrkte aktuella motioner om omställningsstudiestödet (bet. 2023/24:UbU7 Studiestöd). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag den 6 mars 2024.

Utskottet kan konstatera att CSN:s förslag om regelförenklingar samt en kompletterande promemoria från Utbildningsdepartementet har remitterats. Regeringen beslutade den 29 februari 2024 i ett första steg om regeländringar i förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd vilka ska bidra till kortare handläggningstider och mer automatiserade processer hos CSN. Förändringarna träder i kraft den 1 april 2024.

Utskottet vill också uppmärksamma att CSN enligt sitt regleringsbrev för 2024 (beslut 2023-12-20) har i uppdrag att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa en effektiv handläggning av omställningsstudiestödet. Åtgärderna ska bl.a. bidra till att förkorta handläggningstiderna för stödet. Arbetet ska utföras i fortsatt samverkan med andra berörda myndigheter. Utgångspunkten är enligt regleringsbrevet att åtgärderna inte ska få någon större påverkan på övriga studiestödstagare.

När det gäller yrkandet om en satsning på branschskolor vill utskottet hänvisa till sitt ställningstagande i betänkande 2023/24:UbU12 Gymnasieskolan. Utskottet framförde med anledning av yrkanden om branschskolor att det är rimligt att avsluta en försöksverksamhet som inte får förväntade resultat, även om försöksverksamheten med branschskolor är vällovlig. Utskottet konstaterade också att en pågående utredning har i uppdrag att föreslå hur behovet av utbildning inom små yrkesområden mer ändamålsenligt kan tillgodoses inom gymnasieskolan, bl.a. genom att dra nytta av erfarenheterna

från försöksverksamheten med branschskolor. Utskottet såg därmed inte skäl att föreslå några åtgärder med anledning av de aktuella yrkandena om branschskolor. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag den 28 februari 2024.

Utskottet hänvisar sammantaget till tidigare ställningstaganden i de frågor som yrkandena i följdmotionerna tar upp och anser att miljö- och jordbruksutskottet bör avstyrka motionerna 2023/24:2817 (S) yrkandena 24–30, 2023/24:2815 (V) yrkande 65 och 2023/24:2819 (MP) yrkandena 28, 31, 77 och 78.

Stockholm den 19 mars 2024

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Jörgen Grubb (SD), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Anders Ådahl (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S), Oliver Rosengren (M), Niklas Sigvardsson (S) och Paula Örn (S).

Avvikande meningar

1. Regeringens klimathandlingsplan (S)

Åsa Westlund (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Rose-Marie Carlsson (S), Niklas Sigvardsson (S) och Paula Örn (S) anför:

I regeringens klimathandlingsplan uttalar regeringen att en viktig fråga för klimatpolitikens genomförande är att det finns tillgång till arbetskraft med rätt kompetens. Socialdemokraterna har flera konkreta förslag för hur detta ska kunna bli verklighet.

Den gröna strukturomvandlingen går allt fortare och möjligheterna att vidareutbilda sig, yrkesväxla och utveckla sin kompetens under ett helt yrkesliv är en tydlig maktfråga och nödvändiga för den gröna omställningen. Vi vill säkra omställningsförmåga, konkurrenskraft och fler svenska gröna jobb. Införandet av omställningsstudiestödet innebär att Sverige nu har världens bästa system för omställning. Det är därför nödvändigt att regeringen skjuter till de resurser som CSN behöver för att korta väntetiderna och klara handläggningen av ansökningar om omställningsstudiestöd inom rimlig tid. Det behöver också tillsättas en samordnare av omställningsstudiestödet som ska ha i uppdrag att hålla ihop arbetet över departementsgränserna och säkerställa en god samverkan och dialog med arbetsmarknadens parter. Vi menar att regeringens implementering av omställningsstudiestödet brister och att regeringens passivitet underminerar stödets förmåga att stärka kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden.

Det är centralt för en hållbar framtid och en snabb förändringstakt att vi erbjuder möjligheter till fortbildning, karriärbyte och kontinuerlig kompetensutveckling. För att möta behoven som följer av klimatomställningen, den snabba utvecklingen av artificiell intelligens och en förändrad arbetsmarknad ställs nya krav på att säkerställa kompetensförsörjningen inom en rad viktiga yrken, och det krävs därför att stora och snabbt uppkomna utbildningsbehov bättre kan mötas lokalt och regionalt. Den socialdemokratiska regeringen byggde ut vuxenutbildningen kraftigt och lade också om utbildningspolitiken så att hänsyn ska tas till arbetsmarknadens behov av kompetens vid dimensionering av utbildning.

Regionalt yrkesvux har blivit en motor i omställningen på arbetsmarknaden och ett skarpt verktyg för jobb och integration. Satsningen på denna typ av utbildning behöver fortsätta, med fokus både på ökad kvalitet och på att skapa fler utbildningsmöjligheter för vuxna. Om kvaliteten ska kunna öka bör ersättningen per plats inom regionalt yrkesvux höjas. Det är också viktigt att kommunerna får möjlighet att planera utbyggnaden och dimensionera utbildningen efter de behov som finns. För att kommunerna ska kunna erbjuda yrkesutbildningar i tillräcklig omfattning i förhållande till behoven i arbetslivet behöver därför statsbidraget för yrkesutbildningar på komvux ses över.

Eftersom strukturförändringarna går i en allt snabbare takt är det av största vikt att individer har möjlighet att ständigt vidareutbilda sig, byta yrkesbana och utveckla sin kompetens under hela sin yrkeskarriär. Detta är också nödvändigt för att driva den gröna omställningen. Vi anser att yrkeshögskolan behöver byggas ut ytterligare för att möta de fortsatt stora kompetensbehoven runt om i Sverige. Utbyggnaden behövs inte minst i regioner som präglas av stora företagsetableringar och företagsexpansioner, men också för att möjliggöra omställningen inom en rad sektorer. Ökad tillgång till rätt kompetens är också nödvändig inom sektorer som redan utgör styrkeområden, såsom fordonsindustrin som nu utvecklas inom batteritillverkning. Detta är avgörande för att stärka Sveriges position som global aktör på området men också för att främja elektrifieringen och samhället i stort.

Inom många sektorer är samhället och den gröna omställningen helt beroende av specifika yrkeskunskaper. Dessa finns ibland inom små men helt nödvändiga yrkesområden. För att tillgodose utbildningsbehovet inom dessa branscher och samtidigt höja kvaliteten införde den socialdemokratiska ledda regeringen en försöksverksamhet med branschskolor. Vi socialdemokrater ser en fortsatt potential att på detta sätt höja kvaliteten och trygga yrkesutbildad arbetskraft i flera sektorer och anser därför att statsbidraget för branschskolor till huvudmän ska återinföras.

För att förbli i framkant när det gäller innovation och konkurrenskraft krävs en ständig utveckling av yrkeskompetenser och möjligheter till karriärbyte men även satsningar på forskning och utveckling. Denna strategi är inte bara central för individuell utveckling utan också för att driva på övergången till en grönare ekonomi, där Sverige fortsätter att leda vägen i att skapa hållbara jobb. Vi socialdemokrater vill ha både spets och bredd i högre utbildning och forskning och fortsätta att stärka och utveckla lärosäten i hela landet. Sverige måste ligga i framkant och använda teknikutvecklingen och forskningen för att se till att forskning och utveckling, investeringar och jobb hamnar just här. Om vi ska lösa klimatkrisen måste samverkan mellan akademien, staten och arbetsmarknadens parter, inte minst regionalt, fortsätta att förbättras. Sveriges förmåga att hantera samhällsutmaningar handlar inte bara om tekniska framsteg utan också om hur den går till för människorna som berörs. Att möjliggöra en rättvis klimatomställning med bred förankring kommer att vara avgörande. Därför kommer klimatomställningen jämte forskning och innovation kring teknik även att fordra forskning om samhällets sociala omställning.

Mot denna bakgrund anser vi att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2023/24:2817 (S) yrkandena 24–30.

2. Regeringens klimathandlingsplan (V)

Daniel Riazat (V) anför:

I regeringens klimatpolitiska handlingsplan saknas konkreta åtgärder för att stärka kompetensförsörjningen. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att förhindra kompetensbrist i klimatomställningen. För att möta de behov som uppstår i en rad sektorer för en snabb klimatomställning måste kompetensförsörjningen stärkas. Det krävs därför analyser av vilka behov och satsningar som behövs för att möjliggöra elektrifieringen inom såväl transportsektorn som industrin. Ett flertal myndigheter och näringslivet behöver vara delaktiga i att ta fram de nödvändiga satsningar som krävs och som behöver ske i ett brett spektrum som omfattar såväl gymnasieskolans yrkesprogram som högskoleutbildningar samt fortbildning och omskolning. Regeringen konstaterar bara att politiken behöver utvecklas men föreslår inga åtgärder. Därför bör regeringen återkomma med en handlingsplan som omfattar analys av och förslag på åtgärder för att förhindra kompetensbrist i klimatomställningen.

Mot denna bakgrund anser jag att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2023/24:2815 (V) yrkande 65.

3. Regeringens klimathandlingsplan (MP)

Camilla Hansén (MP) anför:

Det krävs en helhetssyn på utbildning och forskning som en del av det livslånga lärandet i en föränderlig omvärld. Den samhällsförändring som krävs för att bromsa och hantera konsekvenserna av klimatförändringarna utgör en delvis oöverblickbar utmaning. Högre utbildning och forskning har enligt Miljöpartiet en nyckelroll att spela för att möjliggöra omställningen till ett hållbart samhälle. I såväl grundlagen som högskolelagen finns redan mandat att aktivt arbeta för att främja hållbar utveckling, och genom mångvetenskapliga angreppssätt får samhället en bred bild av klimatförändringarnas orsaker, utveckling och konsekvenser. Lärosätena har en enorm potential att vara en stark kraft i omställningen genom utbildning, forskning och forskningsnära utveckling, samverkan och omställning av den egna verksamheten. Liksom andra aktörer behöver lärosätenas arbete med att främja hållbar utveckling intensifieras, uppdragen förtydligas och resurser tillsätts.

Klimatomställningen utgör en drivkraft för innovation och hållbar samhällsutveckling. Miljöpartiet vill lansera ett grönt kunskapslyft i syfte att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga. Lyftet bör införas som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom vuxenutbildningen, yrkeshögskoleutbildningar samt gymnasieskola och högskola.

Det behövs satsningar på fler utbildningar som säkrar kompetensbehoven för klimatomställningen. Om rätt utbildad arbetskraft finns lokalt och regionalt

blir de nya gröna industrierna arbetstillfällen på plats. Därför är det viktigt att utöka utbildningar på gymnasier, högskolor och yrkeshögskolan för framtidens gröna jobb och säkerställa att det finns attraktiva utbildningsplatser på relevanta utbildningar i närheten av de orter där nya jobb skapas.

Mot denna bakgrund anser jag att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2023/24:2819 (MP) yrkandena 28, 31, 77 och 78.

Särskilt yttrande

Regeringens klimathandlingsplan (C)

Anders Ådahl (C) anför:

Centerpartiet har i sin följdmotion till regeringens klimathandlingsplan valt att fokusera på specifika miljöfrågor. Eftersom inga av Centerpartiets yrkanden särskilt berör utbildningsutskottets beredningsområde vill jag framföra följande. Jag delar uppfattningen som framförs i detta yttrande att frågor om kompetensförsörjning är viktiga ur ett klimatperspektiv men återkommer i ett annat sammanhang om den utbildningspolitik som Centerpartiet vill driva.